

Nowe wyzwania – nowy kształt samorządów?

Olgierd Geblewicz

Prezes Zarządu Związku Województw RP,
Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego

Pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie silnie wpłynęły na nasze codzienne funkcjonowanie. Nie zdezaktualizowały one jednak problemów strukturalnych – starzenia się społeczeństw czy zmian klimatycznych. Wobec wszystkich tych wyzwań warto rozpocząć dyskusję nad zmianą ustrojową samorządów w Polsce. Ważne jest przejrzyste zdefiniowanie zadań gmin, powiatów i województw i jasne wskazanie źródeł ich finansowania, a także aktywne włączenie szczebla lokalnego i regionalnego w kształtowanie i realizowanie polityk europejskich.

Trwająca już dwa lata pandemia COVID-19 oraz agresja Rosji na Ukrainę nie pozostały bez wpływu na nasze codzienne funkcjonowanie zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnym, europejskim, jak i światowym.

Jako prezes ogólnopolskiej korporacji samorządowej, jaką jest Związek Województw RP, doskonale zdaję sobie sprawę, że wydarzenia te nie spowodowały, że inne wyzwania, z którymi musimy się mierzyć, zniknęły. W obliczu problemów Związek od 20 lat wspiera regiony w ich rozwiązywaniu. Starzenie się społeczeństw czy migracje stają się rzeczywistym problemem, zauważalnym – w coraz większym stopniu – przez zwykłych mieszkańców. I nic dziwnego. Jak pokazują badania statystyczne, polskie społeczeństwo znalazło się w grupie najszybciej starzejących się w Europie. Proces ten dotyczy szczególnie Polski wschodniej, ośrodków mniejszych i gorzej rozwiniętych gospodarczo. Zresztą liczba ludności polskich miast, nawet tych największych, również systematycznie spada, a te, w których rośnie, należą do wyjątków.

”

Ani pandemia, ani wojna w Ukrainie nie spowodowały, że inne wyzwania, z którymi musimy się mierzyć, zniknęły. Starzenie się społeczeństw czy migracje stają się rzeczywistym problemem, zauważalnym – w coraz większym stopniu – przez zwykłych mieszkańców.

Zmiany w strukturze społecznej nie są obojętne dla gospodarki. Starzejąca się ludność oznacza, że kurczą się zasoby zasilające rynek pracy. Tych braków nie jest w stanie zastąpić postępująca automatyzacja. Dlatego polskie przedsiębiorstwa – coraz częściej i chętniej – korzystają z pracy migrantów zarobkowych napływających do naszego kraju – przeważnie z Ukrainy. W związku z konfliktem na wschodzie – nastąpiły jednak bardzo dynamiczne zmiany w podaży pracy. Zmniejszyła się liczba mężczyzn, którzy wyjechali walczyć za swoją ojczyznę, natomiast zwiększyła się bardzo znacząco liczba kobiet.

Agresja Rosji na Ukrainę spowodowała, że Polska po raz pierwszy od zakończenia II wojny światowej musiała się zmierzyć z potężną falą migracji. Z tym olbrzymim wyzwaniem udało się nam poradzić tylko dzięki ogromnemu zaangażowaniu i otwartości polskiego społeczeństwa i aktywności samorządu lokalnego i regionalnego. Należy się też spodziewać, że nie będzie ona ostatnią. Obecnie na świecie tli się lub rozgrywa ponad 20 militarnych konfliktów. Powstania, wojny etniczne i religijne, wojskowe pucze i zamachy stanu trwają nieprzerwanie od lat w: Afganistanie, Jemenie, Nigerii, Kamerunie, Czadzie, Mali, Nigrze, Birmie, Etiopii, Meksyku, Syrii, Demokratycznej Republice Konga, Somalii, Iraku, Burkina Faso, Sudanie, Sudanie Południowym, Republice Środkowoafrykańskiej, Pakistanie, na Filipinach, Kolumbii, Mozambiku.

Konflikty te są ogromnym obciążeniem ekonomicznym. Są źródłem kryzysów gospodarczych w danym regionie, lub – jak w przypadku wojny w Ukrainie – ogółośeuropejskiego, a nawet światowego. Spowodowany agresją Rosji wzrost cen surowców energetycznych, ale i pozostałych produktów, nakręca inflację. Ta natomiast powoduje niepewność w budżetach rodzinnych, firmowych jak i samorządowych.

Deficyt paliw kopalnych – wywołany wojną w Ukrainie – może – paradoksalnie – przyczynić się do szybszego rozwoju alternatywnych źródeł energii i podjęcia innych działań zmierzających do przeciwdziałania postępującym zmianom klimatycznym. Są one coraz bardziej odczuwalne w spokojnej – jak się dotąd zdawało – Polsce. Na Pomorzu, od zachodu po wschód, zagrożeniem są powodzie i cofanie się linii brzegowej. Susze i pustynnienie występować będą szczególnie w centralnej części kraju, a gwałtowne zjawiska pogodowe pojawią się już w zasadzie wszędzie.

Wobec nakreślonych powyżej wyzwań – po ponad 30 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce – konieczne jest rozpoczęcie dyskusji nad jego nowym kształtem. Przemyślenia wymaga ustrój samorządu terytorialnego, jego zadania i narzędzia. Jednym z kluczowych aspektów reformy powinno być nowe, systemowe unormowanie i czytelne określenie źródeł dochodów gmin, powiatów i regionów – w sposób zapewniający realizację idei adekwatności (zadania-środki).

”

Wobec powagi wyzwań konieczne jest rozpoczęcie dyskusji nad kształtem samorządu terytorialnego oraz systemowego unormowania i czytelnego określenia źródeł dochodów gmin, powiatów i regionów – w sposób zapewniający realizację idei adekwatności (zadania-środki).

Samorząd terytorialny musi stać się także aktywnym partnerem w kształtowaniu i realizowaniu polityk europejskich. Dotyczy to nie tylko polityki strukturalnej (spójności), w której samorząd jest zarówno podmiotem programującym i wdrażającym (województwa), jak i głównym beneficjentem. Szczegół lokalny i regionalny musi również uczestniczyć we współpracy międzynarodowej, opartej – w głównej mierze – na sąsiedztwie wspólnot terytorialnych z państw UE (euroregiony, europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej). Pozwoli to na wsparcie idei integracji europejskiej oraz wartości, na których jest oparta (demokracji, wolności, równości, praworządności), a które obecnie są w kryzysie.

Jestem przekonany, że samorządy będą aktywnie uczestniczyły w tych procesach. Zaś Związek Województw RP będzie je w tym z pełnym zaangażowaniem wspierał. Korporacja od 20 lat wykazuje się rzetelnością i profesjonalizmem.

O autorze

Olgierd Geblewicz – polski samorządowiec, od 2010 roku Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego. Prezes Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej. Szef Europejskiej Partii Ludowej w Europejskim Komitecie Regionów; przewodniczący Konferencji Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC). Magister prawa i ekonomii. Karierę zawodową rozpoczął od pracy w banku, następnie przez 13 lat pracował w sektorze gospodarki komunalnej, w tym przez prawie 4 lata pełnił funkcję Prezesa ZWIK w Szczecinie, obecnie zasiada w Radzie Nadzorczej GWIK sp. z o.o. w Goleniowie.

Partnerzy

Pomorski Fundusz Rozwoju
sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Spółka Samorządu
Województwa Pomorskiego

Partnerzy numeru

Ministerstwo
Funduszy
i Polityki Regionalnej

20 lat
dla Polski
**ZWIĄZEK WOJEWÓDZTW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

WOJEWÓDZTWO
OPOLSKIE

Lubuskie
Warte zachodu

OLIVIA
CENTRE

Polskie regiony wobec nowej rzeczywistości

Na jakie wyzwania muszą znaleźć odpowiedź
samorządy wojewódzkie
w turbulentnych czasach?

Co dla polskich regionów oznacza
wojna w Ukrainie?

Jakie zmiany przyniosą depopulacja
i migracje?

Dlaczego i w którą stronę ewoluuje
polityka UE wobec regionów?

Czy transformacja energetyczno-klimatyczna
może być szansą wybicia się na
podmiotowy rozwój?

E-wydanie publikacji „Polskie regiony wobec nowej
rzeczywistości” można pobrać [tutaj](#).

POMORSKI
KONGRES
OBYWATELSKI

Pomorski Thinkletter to nowy jakościowo **hub komunikacyjny** wokół wyzwań rozwojowych Pomorza i Polski zainicjowany oraz wydawany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (z siedzibą w Gdańsku) w ramach Pomorskiego Kongresu Obywatelskiego.

Zależy nam, aby Pomorski Thinkletter był przestrzenią skupiającą przedstawicieli różnych sektorów i branż – zarówno osoby zaangażowane społecznie, jak i sektor nauki, biznesu czy administracji. Chcemy aby była to agora wielostronnej dyskusji, wymiany doświadczeń oraz uspołniania perspektyw.

Zachęcamy do **zapisania się do grona stałych odbiorców**, aby informację o nowych wydaniach otrzymywać bezpośrednio na adres e-mail. Subskrypcja jest **bezpłatna**.

Dotychczas opublikowane numery:

- 1/2020 **Pomorskie miasta wobec pandemii i wyzwań klimatycznych**
- 2/2020 **Stawka i oblicza cyfryzacji**
- 3/2020 **Siła lokalności dla budowy Europejskiego Zielonego Ładu**
- 1/2021 **Siła sąsiedztwa i lokalności dla budowy lepszej Polski**
- 2/2021 **Drogi do innowacyjnych regionów i Polski**
- 3/2021 **Sens i drogi do Zielonego Ładu**
- 4/2021 **Człowiek vs. algorytmy i sztuczna inteligencja – kto kogo zaprogramuje?**
- 1/2022 **Jaka logika rozwoju miast?**

Wszystkie numery w wygodnym formacie PDF można pobrać na stronie www.kongresobywatelski.pl